

- 116 -

פרוטוקול מס' 165

מישיבת ועדת הכנסת
מיום ד', י"ט באייר תשל"ב - 3.5.72, בשעה 8.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

י. ישעיהו - היו"ר
א. אנקוריון
מ. ביבי
מ. ברעם
י. גולן
ש.י. גרוס
א. לבנבראון - במקום ח"כ ת. טובי
י. צבון
י. נחושטן
מ. נסים
א. עופר
צ. צימרמן
א. רזיאל-נאור
י. רפאל
מ. שחל

מזמנים:

א. אבנרי - חבר-הכנסת
נ. לורך - מזכיר הכנסת
ק. ארן - סגן מזכיר הכנסת
א. בר-זכאי - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה: מ. ברפי

רשמה: נ. רינגלר

- א. סדר-היום: א. קביעת הזמן לדיונים בסקירות השרים על פעולות משרדיהם;
- ב. שחרור חוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה מחובת ההנחה של 24 שעות לפני הקריאה השניה והשלישית;
- ג. קביעת הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת ש. לורנץ בנושא: "התאבדות הנער רחמים קארדי בבית-הכלא";
- ד. ערעורם של חברי הכנסת מ. אביזוהר, א. אבנרי ו-ת. טובי על החלטות ועדת הכנסת בדבר סדר הישיבה והנאומים בכנסת;
- ה. פנייתו של חבר הכנסת לשעבר, מר חיים בן-אשר, בדבר זכויותיהם של חברי הכנסת לשעבר לקבל כל חומר הפרסומים של הממשלה.

אני פותח את הישיבה.

הינ"ר י. ישעיהו:

א. קביעת הזמן לדיונים בסקירות השרים על פעולות משרדיהם

ועדת הכנסת מתבקשת לקבוע זמן לדיונים בסקירות השרים על פעולות משרדיהם. להלן לוח המועדים המסוער של הדיונים:

- 8.5.72 - א. משרד השיכון; אשתקד קבעה ועדת הכנסת 4 שעות לדיון;
- 15.5.72 - ב. משרד המשפטים; אשתקד קבעה ועדת הכנסת 3 שעות לדיון;
- 22.5.72 - ג. משרד הקליטה; אשתקד קבעה ועדת הכנסת 3 שעות לדיון;
- 29.5.72 - ד. משרד הפיתוח; אשתקד קבעה ועדת הכנסת 2 שעות לדיון;
- 5.6.72 - ה. משרד התקשורת; אשתקד קבעה ועדת הכנסת 3 שעות לדיון;
- 12.6.72 - ו. משרד המסחר והתעשייה; אשתקד קבעה ועדת הכנסת 3 שעות לדיון;
- 19.6.72 - ז. משרד המשטרה; אשתקד קבעה ועדת הכנסת 3 שעות לדיון;
- 26.6.72 - ח. משרד האוצר; אשתקד קבעה ועדת הכנסת 2 שעות לדיון;
- 3.7.72 - ט. משרד התחבורה; אשתקד קבעה ועדת הכנסת 3 שעות לדיון;
- 10.7.72 - י. משרד הדתות; אשתקד קבעה ועדת הכנסת 3 שעות לדיון;
- 17.7.72 - יא. משרד הפנים; אשתקד קבעה ועדת הכנסת 3 שעות לדיון;

הנחלט:

הזמן שנקבע לדיונים בסקירות השרים על פעולות משרדיהם הוא כדלקמן:

- א. משרד השיכון - 4 שעות;
- ב. משרד המשפטים - 3 שעות;
- ג. משרד הקליטה - 3 שעות;
- ד. משרד הפיתוח - 2 שעות;
- ה. משרד התקשורת - 2 שעות;
- ו. משרד המסחר והתעשייה - 2 שעות;
- ז. משרד המשטרה - 3 שעות;
- ח. משרד האוצר - 2 שעות;
- ט. משרד התחבורה - 2 שעות;
- י. משרד הדתות - 2 שעות;
- יא. משרד הפנים - 2 שעות.

היו"ר י. ישעיהו:

ב. שחרור חוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה מחובת ההנחה של 24 שעות לפני הקריאה השנייה והשלישית

סדר-היום של הכנסת צומצם באופן בלתי צפוי, לכן מתבקשים אנו לשחרר את החוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה מחובת ההנחה של 24 שעות לפני הקריאה השנייה והשלישית כדי שהכנסת תדון בחוק זה ביום הנחתו.

הוחלט:
להתיר הקריאה השנייה והשלישית בחוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה ביום הנחתו על שולחן הכנסת.

היו"ר י. ישעיהו:

ג. קביעת הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת ש. לורנץ בנושא: "התאבדות הנער רחמים קארדי בבית-הכלא"

בישיבת הכנסת מיום י"ח באייר תשל"ב - 2.5.72, הוחלט - בהתאם לסעיף 71כ"א של התקנון - להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת ש. לורנץ בנושא: "התאבדות הנער רחמים קארדי בבית-הכלא".

עומדת לפנינו בעיה: ועדת הפנים וועדת השירותים הציבוריים החליטו מיוזמתן לדון בנושא זה. אתמול נדון הנושא בכנסת והכנסת החליטה להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה המתאימה שתדון בהצעה זו. שר המשטרה לא נקב בשמה של הוועדה והניח זאת להחלטתה של ועדת הכנסת.

עניינים הנוגעים לפעולות המשטרה ובתי הסוהר הם בתחום עניינה של ועדת הפנים, אבל כיוון שוועדת השירותים הציבוריים כבר החלה לדון בנושא זה היא ודאי רוצה להמשיך לדון בנושא.

א. רזיאל-נאור:
אני מציעה להקים ועדה משותפת של ועדת הפנים וועדת השירותים הציבוריים, אשר תדון בנושא זה.

י. נבו:
נכון הוא שיש צדדים סוציאליים רבים הקשורים ברקע הבאת הנער לידי כך שיתאבד, אבל העניין הקונקרטי המסוויים שישנו בהצעה הוא: מה קרה לנער בכתלי בית-הכלא. זו הבעיה שעמדה על הפרק ושחבר-הכנסת לורנץ ביקש למצוא לה פתרון. השאלה היא מה מתרחש בבתי הסוהר.

לכן מציע אני להעביר את ההצעה לדיון בוועדת הפנים.

א. רזיאל-נאור:
אינני מתנגדת שההצעה תידון בוועדת הפנים, כי עניין בתי הסוהר שייך לוועדת הפנים; אבל ועדת השירותים הציבוריים התחילה לדון בנושא ויש לה יחס לנערים מידרדרים ועצורים.

ה ע ב ז ה

הוחלט:
להעביר את ההצעה לדיון בוועדה משותפת של ועדת הפנים וועדת השירותים הציבוריים. הוועדה המשותפת תמנה 10 חברים. יושב-ראש הוועדה המשותפת יהיה יושב-ראש ועדת הפנים.

היו"ר י. ישעיהו:

ד. ערעורם של חברי-הכנסת מ. אביזוהר, א. אבנרי ו-ת. טובי על החלטות ועדת הכנסת בדבר סדר הישיבה והנאומים בכנסת

שמענו ערעורו של חבר-הכנסת מ. אביזוהר. נשמע עתה ערעורו של חבר-הכנסת א. אבנרי, ואחריו - ערעורו של חבר-הכנסת א. לבנראון, אשר ינמק את הערעור במקומו של חבר-הכנסת ת. טובי.

א. אבנרי:

הענין העומד לפני הוועדה הוא לכאורה ענין די משני, אבל מציע אני לחברי הכנסת לשקול אותו היטב, כי בו כלול אחד הנושאים העקרוניים יותר הנוגעים לעניינים בכנסת, והוא - עיקרון של נורמות שוות לכל חברי הבית ונורמות שוות לכל סיעות הבית. הענין התברר כספיח של דיון הרבה יותר חשוב ומהותי, שבעקבותיו גם צריכה היתה הוועדה לקבוע הלכה לגבי סדר הנאומים וסדר הישיבה של הסיעות בבית.

באותו דיון, אם זכור לחברי הוועדה שנכחו בישיבה, הצעתי כעקרון לא להיכנס למשחק של "כסאות מוסיקליים". דהיינו, כל פעם שחבר פורש מסיעה, חלק גדול של חברי הבית צריך לשנות את מקום ישיבתו. עלינו לקבל את העקרון, שסדר הישיבה ישאר כפי שהוא, אלא אם כן חלה מהפכה בבית; הוא הדין לגבי סדר הנאומים. הוועדה לא קיבלה דעתי זו והיא החליטה על סדר שונה - לא רק שהורידה את סיעת העולם-הזה מסטטוס של שני מקומות לסטטוס של מקום אחד, אלא גם הורידה את סיעת העולם-הזה מאחרי סיעת מק"י. בזמנו לא ערערתי על החלטה זו, כי: א) לגבי סדר הנאומים - זה לא נראה לי די חשוב עד כדי המשכת הדיונים; ב) לגבי סדר הישיבה - סמכתי על יושב-ראש הכנסת המנוח שיקבע את סדר הישיבה.

בינתיים פרש חבר מסיעת ע"מ. ועדת הכנסת קבעה שתי הלכות הסותרות זו את זו לחלוטין. ההלכה שנקבעה לגבי סיעת ע"מ סותרת לחלוטין את ההלכה שנקבעה לגבי סיעת העולם-הזה.

בקשתי היא לקבוע הלכה אחת מהשתיים: אם מורידים - צריך להוריד את שתייהן; אם משאירים - צריך להשאיר את שתייהן. למען ההיגיינה של הבית צריכה להיקבע נורמה שווה, ולא לנהוג לפי סימפטיה או אי סימפטיה לאותה סיעה.

העובדות הן פשוטות: סיעת העולם-הזה קיבלה 16,853 קולות; סיעת מק"י קיבלה 15,712 קולות. אם, באופן אבסולוטי, קיבלה סיעתנו למעלה מ-1,100 קולות יותר מסיעת מק"י - אם מחלקים את הקולות באופן פיקטיבי בין חברי-הכנסת שנכנסו לבית, כי אז יש לסיעת העולם הזה הרבה פחות קולות מאשר לסיעת מק"י; אותו המצב שורר בדיוק לגבי סיעות ע"מ ודק"ח. סיעת ע"מ קיבלה 42,653 קולות; סיעת דק"ח קיבלה 38,827 קולות. זאת אומרת, שכל חבר-הכנסת של סיעת ע"מ קיבל 2,269 קולות פחות מכל חבר-הכנסת של סיעת דק"ח. אם מתקבל העקרון, שכאילו באופן פיקטיבי מחלקים את הקולות של הסיעה בין חבריה - נניח, מחלקים קולות סיעת ע"מ ל-4 וכופלים ב-3, כי אז סיעת ע"מ עומדת היום עם 31,989 קולות וסיעת דק"ח עומדת היום עם 38,796 קולות. זאת אומרת, שלסיעת דק"ח יתרון עצום על סיעת ע"מ.

אני מסתפק בכך שייקבע דין אחד, יהיה אשר יהיה העקרון. אני, אישית, מציע לוועדה לקבוע לעצמה עקרון: כאשר חבר הכנסת פורש מסיעה לא להתחיל בחלוקה מחדש של מקומות הישיבה וסדר הנאומים. סדר הישיבה נקבע פעם אחת ומתוך שיקולים רבים. השיקול של גודל הסיעות אינו השיקול היחיד. אי-אפשר לחלק את המקומות בכנסת באופן אריתמטי. אני מזכיר לוועדה: בכנסת הקודמת, יאפילו כאשר רפ"י כולה חזרה למפלגת העבודה היא נשארה לשבת במקומה בגלל סיבות שונות וגם בגלל הענין של דוד בן-גוריון. עקרון זה נקבע באופן אימפירי, שלא כדאי לשנות את סדרי הבית כאשר חל שינוי בסיעה מסוימת.

י. רפאל:

אם כך, מה נעשה במקרה של חבר-הכנסת אביזוהר?

א. אבנרי: כנ"ל. נשאיר אותו במקומו.

האם חבר-הכנסת אביזוהר ישאר לשבת במקומו של ראש סיעת ע"מ, כאשר חדל להיות ראש

י. רפאל:

הסיעה?

א. אבנרי: כן. כאשר התקיים דיון אצל יושב-ראש הכנסת, ראובן ברקת, המנוח; בקראתי אליו ושחחתי לפניו את טענות הסיעות הקטנות ואז נקבע סדר מסויים בדרכי שלום ובהדברות בינינו ואינני חושב שגם סדר זה היה צודק באופן מוחלט. נקבע שחבר-הכנסת סנה ז"ל יישב במקום מסויים, אך הוא בחר לעצמו מקום אחר - שמאלי יותר - וישב בו עד סוף ימיו. יושב-ראש הכנסת המנוח רצה שהסדר ייקבע תוך שלום בית ובהבנה. הוא קבע את הדברים תוך הידברות אישית עם כל אחד מאיתנו, גם איתי וגם עם חבר-הכנסת סנה ז"ל. אם נהפוך את הסדר כל פעם שיחול שינוי בסיעות - נפתח את כל הדיון הזה מחדש.

י. זבנון: אנו חייבים לנקוט כלל אחד שכוחו יפה לגבי כולם. אם אנחנו מביאים בחשבון את מספר המנדטים ערב הבחירות - אם חבר-הכנסת פורש מסיעתו, מחלקים את מספר הקולות לפי מספר המנדטים ולפי זה קובעים; הוא הדין לגבי סיעות רק"ח ו-ע"מ. איננו יכולים לקבל החלטה, שבמקרה אחד ננהג כך, ובמקרה אחר - אחרת. העקרון של מספר הקולות בזמן התפלגות הוא נכון.

משום כך, המסקנה לגבי סיעות רק"ח ו-ע"מ היא: יש להקדים את סיעת רק"ח על-פני סיעת ע"מ, כי סיעת רק"ח קיבלה מספר רב יותר של קולות מסיעת ע"מ. אם הוועדה תחליט שלא לעשות זאת - יהיה צורך להחזיר את הגלגל אחורנית גם לגבי סיעת מק"י.

אני מציע שיהיה כלל אחד - זה או אחר - בידי הוועדה. הוועדה יכולה לחזור בה מהחלטתה לגבי סיעת מק"י, אבל אם לא - יש צורך להקדים את סיעת רק"ח על-פני סיעת ע"מ.

כן מציע אני שהעדיפות הזאת תחבטא בכך שמקדימים את סדר הנואמים. כאשר למקומות הישיבה: אני מציע שהחברים שפרשו ישארו במקומותיהם, אלא אם כן חבר-הכנסת מסיעה אחת יצטרף לסיעה אחרת - אז צריך להעביר אותו אל הסיעה החדשה אליה הצטרף; אחרת, אם הוא מהווה סיעה בפני עצמה יכול הוא לשבת במקומו.

א. לבנבראון: עם פרישתו של חבר-הכנסת אביזוהר קיבלנו החלטת ועדת הכנסת על סדר הישיבה בכנסת ועל שדר הנואמים. לפי החלטה זו נקבע שסיעת רק"ח תישאר לשבת אחרי סיעת ע"מ. מאותם נימוקים שהשמיע חבר-הכנסת אבנרי, ולמעשה הקדים אותי גם חבר-הכנסת זבנון שהסביר זאת - אנחנו ערערנו על כך שלא הקדימו אותנו על-פני סיעת ע"מ, כפי שנהגו לגבי סיעת מק"י, שהקדימו אותה על-פני סיעת ע"מ. אינני רוצה לחזור על אותם נימוקים. חבר-הכנסת אבנרי עשה עבודה טובה מאוד בכך שהביא לפני כל חברי ועדת הכנסת את מספר הקולות שכל חבר מהסיעות הנוגעות בדבר קיבל בזמן הבחירות, לכן אין לי מה להוסיף על הנימוקים שהושמעו כאן. אני מקבל את הנימוקים.

איננו מערערים בקשר לסדר הישיבה בכנסת. אפשר להפריד בין סדר הישיבה לבין סדר הנואמים בכנסת.

מ. שחל: נושא זה הועלה לדיון ב-7.3.72, כאשר אותם הנימוקים שהושמעו כאן היו לנגד עיני הוועדה. אם עוברים על פרוטוקול אותה ישיבה רואים, שחברי הוועדה הודו במפורש שיש סתירה בין שתי ההחלטות ושיש לראות בתקדים שנקבע לגבי סיעות מק"י והעולם-הזה שגיאה שנעשתה.

אני חושב שהדרישה לקבוע איזה שהוא קריטריון אובייקטיבי, בלי לקבוע כלל מנחה, עדיפה על נסיון להתפשר עם עובדות מסויימות. אינני חושב שישנה אפשרות, לאחר מעשה, לחלק את מספר המנדטים במספר הקולות. נוצר כאן מצב כזה: אני יכול לטעון, שהאחרון שנכנס לרשימה שווה את עודף הקולות, ומי שנכנס לפני האחרון מקבל את מלוא הקולות. צריך לקבוע: רשימה שקיבלה כך וכך מנדטים - המנדטים שנכנסו לכנסת הם של הסיעה. הפרישה היא דבר חולף. אם חבר-הכנסת מסיעה מסויימת מפנה מקומו, מכל סיבה שהיא, הוא לא יכול להגיד: יבוא אחרי חבר-הכנסת זה וזה, אלא לרשימה יש החזקה על המנדט.

מ. שחל:

לכן, מציע אני: אם יש צורך לתקן החלטה שנתקבלה בעבר ולקבוע קריטריון צודק - אני בעד תיקון אותה החלטה. יש להקדים את סיעת העולם-הזה על-פני סיעת מק"י, כי לסיעת העולם-הזה יש שני מנדטים - ולדעתי הם קיימים - ולסיעת מק"י יש רק מנדט אחד; הוא הדין לגבי סיעת ע"מ. אני בעד הליכה לפי אותו עקרון לאורך כל הקו.

י. רפאל:

הוועדה קיבלה שתי החלטות תוך ידיעה מפורשת שהן סותרות זו את זו, שזהו הסדר ארעי בלבד ושהוועדה תשוב ותדון בשאלה כיצד פותרים בעיות כגון אלה.

אינני חושב שצריך לדון בעניין כתוצאה מערעור על ההחלטה הזאת, כי ההחלטה הזאת היא זמנית בלבד; אלא צריך לדון על עצם העניין כאחד מסעיפי התקנון ולקבוע תקנה על-פיה ינהגו. החלטנו כפי שהחלטנו מתוך ידיעה שהנושא פתוח לדיון ונכריע בו.

היו"ר י. ישעיהו:

הערעורים משמשים מעין תמריץ לדון בנושא.

3. צימרמן:

אני בדעה שנורמה, אפילו אם איננה אידיאלית, היא טובה יותר מהסדרים ארעיים, אפילו שהם מצליחים מדי פעם לפתור את הבעיה שהתעוררה. מוטב לנו לקבוע נורמה שלא תשביע רצוננו, מאשר לקבוע כל פעם הלכה אחרת.

הנורמה שאני מציע היא: לא לשחק בחלוקת קולות. אסור לנו להתחיל לערוך שוב פעם את כל החשבונות בכל פעם שיש "פורענות". אותנו צריך לחייב מה שהבוחר קבע בזמן הבחירות. זאת צריכה להיות הנורמה.

באשר לסדר הישיבה: נשמעה דעה שהחברים הפורשים ישארו לשבת באותו מקום. אני מוכן לקבל דעה זו, בתנאי שאותה סיעה ממנה פרשו מסכימה לכך. אם, נביח, סיעת ע"מ לא תערער על המקום בו ישאר לשבת חבר-הכנסת אביזוהר - הוא יוכל להמשיך לשבת שם.

מ. נסים:

אינני חושב שהמקומות הם בבעלות הסיעה.

3. צימרמן:

אני חולק על כך. ישבתי בוועדה המסדרת את מקומות הישיבה. הוועדה המסדרת חילקה את המושבים בצורה כזאת, שלראש סיעה יהיה מקום בשורה הראשונה, אם זו סיעה בת כמה חברים. אם כך, זו לא רק בעלות של הכנסת. זוהי בעלות הכנסת עד שהיא מחלקת את מקומות הישיבה. לאחר מכן מחליטה הסיעה על מקומות הישיבה של חבריה וקובעת מי ינאם בנושא מסויים ומי - בנושא אחר. אם סיעת ע"מ לא תעורר את העניין וחבר-הכנסת אביזוהר ישאר במקומו - אנו לא נעורר זאת. בזמנו הביעו הבוחרים את דעתם. לאחר מכן חלו שינויים בסיעות. בבחירות הבאות יביעו שוב הבוחרים את דעתם.

בקשר לנורמה של מקומות הישיבה, שהתעוררה בקשר לעניין הזה של סיעת המרכז החופשי וסיעת העולם-הזה וכן בקשר לסיעת העולם הזה וסיעת מק"י. במקרים אלה ניתנה החלטת אד-הוק החורגת מכל נורמה. הוועדה רשאית לתקן או לא לתקן החלטה זו. למרות הנורמה קשה שיייווצר מצב כזה, שסיעה שיש לה מנדט אחד תשב ותופיע לפני סיעה שיש לה שני מנדטים. זה חורג קצת מהנורמות; אבל אם יש סיעה שיש לה מספר רב יותר של חברי הכנסת מאשר סיעה שנותרה עם מספר קטן יותר של חברי הכנסת בגלל פרישה - היא בכל זאת תיקדם, או שהוועדה יכולה להחליט באופן אבסולוטי לא לדון בכך. אי-אפשר שסיעה בת 4 חברים תדבר אחרי סיעה שיש לה 5 חברים הכנסת בודדים. אם יש סיעה עם מספר רב יותר של חברים היא צריכה להקדים סיעה שיש לה חבר הכנסת אחד. אם הוועדה תלך באופן אבסולוטי לפי נורמה זו, גם כן לא אתנגד. מוטב שתהיה נורמה קבועה מאשר רגשות קיפוח והחלטות שונות.

מ. ביבי:

אני מציע שנלך לפי דרך בה לא תיווצרנה פיקציות חדשות. לדעתי, צריכה היתה הוועדה לסכם את דעתה כאשר החליטה החלטות כלליות. בכך שדחינו את הסיכום שארנו פתח לדיונים נוספים. עצם העובדה שחבר-הכנסת אבנרי מערער על החלטת הוועדה פירוש הדבר שהוועדה צריכה היתה לקיים דיון מעמיק בנושא זה ולקבוע כלל או תקנה אשר לפיהם ינהגו.

ט. ביבי:

לדעתי, צריך לחלק את הקולות של כל סיעה, כאשר חל פילוג או פיצול כלשהו, למספר החברים - והוא אשר יקבע את מקומו של היחיד. באשר לישיבה - כפי שהציע חבר-הכנסת אבנרי וגם חברי הכנסת אחרים - בדרך זו קובעים פיקציה חדשה. קבע הנוחר שסיעה מסויימת היא בת שני חברים ואם הסיעה התפלגה היא תמשיך להיות בת שני חברים? אנחנו רוצים למנוע פיקציות ואילו כאן אנחנו חותמים חתימה המחזקת את הפיקציה. לכן, גם זה צריך להשתנות ולהיקבע בהתאם למספר הקולות שקיבל כל חבר-הכנסת. גם סדר הנואמים ישתנה בהתאם, כי כך קבע הנוחר - מספר הקולות שניתן לסייעות מתחלקות לפי מספר חברי הכנסת.

על כן, צריך ללכת בדרך הפשוטה הזאת, אשר לפיה יחולק מספר הקולות שקיבלה הסיעה בין חבריה באופן שווה. בהתאם לכך ייקבע מספר הקולות, בין אם חל פילוג או איחוד, ובהתאם לכך יחול סדר הישיבה ורשות הדיבור בכנסת.

י. בחושטן:

אין ספק שבמקרה הזה נוצר עיוות. העיוות הוא בזה שנהגנו איפה ואיפה. לא קבענו עקרונות קבועים. במקרה הראשון קבענו שכתוצאה מהפילוג סיעת העולם-הזה תהיה אחרי סיעת מק"י; ובמקרה השני לא התחשבנו בפילוג וקבענו שהסיעה תישאר במקומה. כאשר ייקבע עקרון נצטרך לשנות זאת: או שנקדים את סיעת העולם-הזה על-פני סיעת מק"י, או שנקדים את סיעת רק"ח על-פני סיעת ע"מ. מדוע לא נבצל את ההזדמנות הזאת שיש לפנינו שלושה ערעורים ונקבע עקרון? בשני המקרים צריכות ההחלטות הקודמות שלנו להשתנות.

א. אמקוריון:

בשעתו לא הייתי מאושר מהחלטתנו. אני בעד קביעת נורמה שווה בעניין מקום הישיבה ורשות הדיבור בכל המקרים.

אני מבדיל בין מלכתחילה לבין בדיעבד. מלכתחילה, פירוש הדבר שהכנסת מסדירה את מקומות הישיבה שלה. אני מתנגד לכך שישקלו את המנדט של כל סיעה וסיעה. אני בעד זה שיביאו בחשבון את מספר חברי-הכנסת בסיעה ולא שיאמרו: אתה נבחרת ב-15 אלף קולות והאחר נבחר ב-10 אלפים קולות. לאחר שחבר-הכנסת נבחר הוא שווה לחברו. אם יש לשתי סיעות 4 חברים וצריך להחליט מי קודם מבין השניים - יש לבדוק את מספר הקולות שקיבלה לל סיעה ולפיכך להחליט מי הקודם.

אנו דנים כרגע על מקרה שחל בדיעבד. בדיעבד, אם חלים שינויים בסיעות תוך כהונתה של הכנסת - אני בדרך כלל נגד הפרינציפ של נייכות במקומות הישיבה עד כמה שאפשר, אלא אם ישתנה פעם נוספת מספר החברים. אם, למשל, סיעת העולם-הזה נותרת עם חבר כנסת אחד, ובסיעת המרכז החפשי יש שני חברים - זה מקרה ברור, ובמקרה זה מי שנותר עם חבר אחד צריך לבוא אחרי סיעה בת שני חברים.

אם יש שוויון במספר החברים, אני בעד השארת המצב כפי שהיה מבלי שיתחילו לשקול מחדש למי יש פחות או יותר קולות. עתה, כל מנדט של רק"ח גדול יותר מכל מנדט של ע"מ, אבל אם בתחילת הכנסת נקבע, שסיעת ע"מ תשב לפני סיעת רק"ח - אינני בעד זה שנשקול את המנדטים של שתי הסיעות כיוון שעתה הפכו להיות שוות במספר חבריהן. אני נגד זה.

אם מדברים על חבר הכנסת הפורש, אני בעד זה שחבר הכנסת היחיד יישב אחרון ולא יתחילו לשקול את הקולות.

ברור לי שסיעת העולם-הזה צריכה לבוא אחרי סיעת המרכז החופשי ולפני סיעת מק"י. חבר-הכנסת אביזוהר צריך לבוא אחרי חבר-הכנסת שלום כהן.

י. רפאל:

(א) אם חל שינוי בהרכב סיעה - יחול גם שינוי בסדר הישיבה וסדר הנואמים, שהם צמודים זה לזה. כיצד? - לפי מספר החברים ולא לפי מספר הקולות. איננו נכנסים לדקדוקי קולות. מספר החברים הוא הקובע.

(ב) בעניין סיעות רק"ח ו-ע"מ: היות ושתיהן מונות עתה 3 חברים - אין צורך לשנות את סדר הישיבה. הן תישארנה במקומן היות ומספר חבריהן שווה, אף על פי שלרק"ח מספר קולות גדול יותר מ-ע"מ.

י. רפאל:

ג) הוא הדין לגבי סיעות העולם-הזה ומק"י. שתיהן מונות עתה חבר אחד. היות וסיעת העולם-הזה היתה בת שני חברים - יש להחזיר את סיעת העולם-הזה לפני סיעת מק"י; אבל סיעת העולם-הזה תשב אחרי סיעת המרכז החפשי, כי למרכז החופשי שני חברים.

ד) הסיעה, למעשה, היא הקובעת את סדר הישיבה של חבריה והיא הקובעת את סדר הנאומים של חבריה. לכן, חבר-הכנסת אביזוהר אינו יכול לטעון נגד סיעת ע"מ ולדרוש שהוא ינאם ראשון. סיעת ע"מ יכולה לקבוע שהוא ינאם ראשון או בכלל לא ינאם. כאשר הוא מחוץ לסיעה - על אחת כמה וכמה.

לגבי מושבו של חבר-הכנסת אביזוהר, הוא יישב אחרי חבר-הכנסת שלום כהן, כי כל הקודם לפרוש - זוכה.

היו"ר י. ישעיהו: אסכם את הדברים, כפי שהושמעו על-ידי חברי הוועדה:

א) מבחינה מעשית נתקן את ההחלטה ביחס לסיעת העולם-הזה, כך שסיעת העולם-הזה תבוא לפני סיעת מק"י ואחרי סיעת המרכז החפשי;

ב) לא נשנה מקומות הישיבה של סיעות ע"מ ורק"ח כיוון ששתיהן מונות 3 חברים, וכך זה ישאר;

ג) לגבי מקום ישיבתו של חבר-הכנסת אביזוהר: מי שפורש אחרון - יושב בסוף התור; אביזוהר אחרי ש. כהן.

ד) לצד העקרוני: אני מציע שנסתפק בהחלטות המעשיות ולא נוסיף הקדמות עקרוניות לגבי מספר הקולות וכו'.

מ. שחל: אני מקבל את ההצעה, כי היא ברוח דברי ודברי חברי הכנסת האחרים, אבל דבר אחד חסר: צריך להסביר למערערים על-פי איזה עקרון קבענו החלטה זו.

היו"ר י. ישעיהו: ההצעה מסבירה זאת. אינני רוצה לקבוע כלל.

צ. צימרמן: אנחנו מבצעים את הנורמה מבלי לקבל אותה.

סוכס: היועץ המשפטי של הוועדה ינסח החלטה ברוח הדברים שסיכם יושב-ראש הוועדה.

היו"ר י. ישעיהו:

ה. פנייתו של חבר הכנסת לשעבר, מר חיים בן-אשר, בדבר זכויותיהם של חברי הכנסת לשעבר לקבל כל חומר הפרסומים של הממשלה

בישיבה הקודמת סיכמנו שנקבל חוות דעתו של היועץ המשפטי. מסתבר שההגבלה במתן הפרסומים באה משום שנקבע בתקנה שתחולת ההחלטה היא מיום 1.4.68 ולכן, כאשר חבר-הכנסת לשעבר, מר חיים בן אשר, או כל חבר הכנסת לשעבר, בא ומבקש חומר פרסום ממשלתי שיצא לאור לפני התאריך הזה - נתקל באי מתן החומר, בין שהוא נמצא במלאי ובין שאיננו.

יש חוות דעת קיצונית בתפיסתה של

היועץ המשפטי לשעבר של משרד הבטחון, מר נכט; ויש חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה לשעבר, מר בן-זאב, משנת 1964; כן יש חוות דעת של מר שר לגבי ההווה, מאז נתקבלה התקנה הקובעת את התחולה מ-1.4.68.

בידינו הדבר להשאיר את המצב כמו

שהוא - וזו תהיה התשובה למר בן-אשר; או לשנות ולומר: מה איכפת לכם? נניח שיש במלאי חומר פרסום שהופיע לפני 1.4.68, מה איכפת לכם אם תיתנו חומר זה לחבר הכנסת לשעבר המבקש אותו חומר, ואם אין לכם במלאי - לא תיתנו. ואז צריך לשנות את התקנה הזאת. כלומר, למחוק ההגבלה של 1.4.68.

מ. נסים: אי-אפשר לדון בנושא זה רק לגבי חברי הכנסת לשעבר. חברי-הכנסת המכהנים היום בכנסת, כאשר הם פונים בבקשה לקבל פרסומים ממשלתיים שיצאו לאור לפני תחילת כהונתם בכנסת, מקבלים התשובה הנאה: "חבר-הכנסת זכאי לקבל חינוך פרסומי הממשלה מיום תחילת כהונתו בכנסת".

ועדת הכנסת לא יכולה לקבל החלטה רק לגבי חברי הכנסת לשעבר, אלא גם לגבי חברי הכנסת המכהנים היום.

מ. ביבי: אני סבור שצריכים לראות את העניין במלוא היקפו. אם חבר נבחר לכנסת השמינית, אם יש במלאי החומר שהוא מבקש, אפילו מלפני תחילת כהונתו - יש לשלוח אליו החומר; זאת הצעתו של יושב-ראש הוועדה. אם כן, אותו חבר הכנסת יכול לבקש "דברי הכנסת" משנים קודמות, ספרי "מערכות" ולהקים ספריה פרטית השווה אלפי לירות. אני סבור שצריך להגביל זאת באיזה שהוא אופן. אמנם לחבר הכנסת שנבחר לכנסת השמינית יותר לבקש חומר מכנסות קודמות, אבל בגבולות סבירים ולא בסריות שלמות, אלא כךך אחד. אם חבר הכנסת רוצה לעיין בספר "מערכות" אחד, לא ייתכן שימציאו לו את כל ספרי "מערכות". אם אותם ספרים לא יצאו לאור בתקופת כהונתו הוא לא יקבל סידרה שלמה מהם.

לכן צריכה להיות אבחנה בין הזמנות של וסדרות שלמות לבין הזמנות של חבר הכנסת הרוצה לעדכן עצמו בנושאים מסויימים.

י. רפאל: אם אני מעוניין בסידרה מסויימת עלי לערוך הזמנה לגבי כל ספר וספר באותה סידרה, זה מקשה מאוד ונמאס. מדוע לא שולחים את כל הסידרה בהזמנה אחת? חסר לי כרוך שלם של "דברי הכנסת" מהכנסת השניה, אף על פי שכיהנתי באותה כנסת.

מ. שחל: בין הפרסומים שמדובר עליהם, רשאי חבר הכנסת להזמין גם ספר חוקי הפסיקה של בית המשפט העליון. אם נקבע שחבר הכנסת זכאי לקבל גם פרסומים שיצאו לאור קודם תחילת כהונתו כחבר הכנסת - ספריה כזאת מחירה אלפי לירות. נדמה לי שמחיר ספר הפסיקה של בית המשפט העליון היום הוא שבעת אלפים לירות.

ההצעה שמציע חבר-הכנסת ביבי איננה ניתנת לביצוע מבחינת התקנה תקנה. האם נקבע שחבר הכנסת יקבל רק פרסומים שהם בתחום התעניינותו? ואם לאו חבר הכנסת יש תחום התעניינות רחב ביותר והוא רוצה להזמין פרסומים - האם יגבילו אותו?

אני רוצה להציע, שחברי הכנסת הרוצים לרכוש פרסומים שיצאו לאור לפני תחילת כהונתם כחברי הכנסת ישלמו עבור הפרסומים שהם מזמינים וכך חברי הכנסת לא יזמינו סתם פרסומים; אחרת, צריכים אנו להיות ערים לאפשרות שתקבלנה הזמנות בכסויות וזה יהיה בלתי סביר. אני מציע זאת גם מבחינת הביקורת הציבורית.

ש.י. גרוס: אנחנו צריכים להיות מעשיים. נביח שחבר הכנסת חדש שנבחר לכנסת השמינית יבקש לשלוח אליו את כל הפרסומים מיום היווסדה של הכנסת; או שחבר הכנסת בעוד 50 שנה יבקש את כל הפרסומים - זה לא הגיוני ובלתי ניתן לביצוע. חבר הכנסת, מיום היבחרו, יש לו הזכות לבקש את כל הפרסומים.

לכן, מציע אני שנחליט, כי חבר-הכנסת, מיום היבחרו לכנסת זכאי לקבל כל הפרסומים של הממשלה. אם הוא יבקש ספר "מערכות" ואותו ספר מצוי במלאי - יתנו לו; אם לא - לא יתנו לו; אבל בתקנות יש לקבוע תקנה, שרק מיום היבחרו לכנסת זכאי חבר הכנסת לקבל כל פרסומי הממשלה.

היו"ר י. ישעיהו: נמצאת מעניק זכות גדולה יותר לחבר הכנסת לשעבר מאשר לחבר הכנסת הנוכחית ולחברי הכנסת הבאים.

א. רזיאל-נאור:

רכישת הפרסומים הממשלתיים ללא תשלום היא פריט אחד ברשימת הזכויות של חברי הכנסת. הגיוני, צודק ומגיע לחבר הכנסת לקבל פרסומים מיום שנבחר. האם הגיוני הוא שחבר-הכנסת יבקש אש"ל בעד השנים שעדיין לא נבחר לכנסת?

לגבי חבר הכנסת שכיהן בכנסת וחדל לכהן המצב שונה. העניקו לו זכות זו. התחשבו בעובדה שהוא היה חבר-הכנסת וממשיך להתעניין בפוליטיקה. צריך להתחשב בהיותו חבר הכנסת ולא בתאריך בה נקבעה תקנה זו. ההנחה היא שאדם שלקה במחלה פוליטית יכול להמשיך לחלות במחלה זו שתי קדנציות נוספות, ובעוד שתי קדנציות להיבחר שוב לכנסת. מכאן נובעת זכאותו לקבלת פרסומים ממשלתיים. יכול להיווצר מצב שחבר-הכנסת שנבחר לכנסת השישית יכול לקבל גם את הפרסומים הקודמים, אבל חבר הכנסת שייבחר בכנסת השמינית לא יוכל לקבל זאת - זוהי סתירה.

העיקרון הוא היותו חבר-הכנסת. אם נקבעה תקנה המכירה בזכות הזאת - צריך לתת לחבר הכנסת כל מה שמשתמע מזכות זאת.

א/ בר-זכאי:

הבסיס למתן החומר הוא בחוק חסינות חברי-הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם. בסעיף 12 של החוק נאמר: "חבר-הכנסת זכאי לקבל חינם כל חומר פרסום של הממשלה". אין כאן שום הגבלה. הכוונה היתה לאפשר לחבר הכנסת לקבל כל חומר שיזדקק לו ולא דווקא מאותו מועד שנבחר לכהן כחבר הכנסת, כי חבר הכנסת זקוק לצורך עבודתו גם לחומר שיצא לאור לפני שנבחר. אם אותו חומר אזל, יש להניח ששייבו לו בשלילה, אבל אין זה אומר שמונעים מחברי הכנסת לבקש. התקנות באו להשוות את המצב לגבי חברי הכנסת בפועל.

קיים קושי אחר: השירותים אינם יכולים לספק באופן סדיר את כל הפרסומים לכל חברי-הכנסת. אפילו מבחינה טכנית זה לא ניתן. אבל אם חבר הכנסת, או חבר הכנסת לשעבר פונה בבקשה להזמין ספרים - כעקרון זה צריך להינתן לו.

היו"ר י. ישעיהו:

לגבי חברי הכנסת לשעבר חל סעיף 30 של חוק גימלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון, האומר: "חבר הכנסת לשעבר הזכאי לקיצבה לפי החלטה זו זכאי לקבל חינם כל חומר פרסום של הממשלה כפי שזכאי לכך חבר הכנסת"; ולגבי חבר הכנסת חל סעיף 12 של חוק חסינות חברי הכנסת.

צ. צימרמן:

אני חוזר להצעה אותה הצעתי בישיבה הקודמת: אם התקנון או החוק אינו מסדיר את הבעיה הזאת - צריך לשנות את התקנות ולהסדיר הבעיה. אמר היועץ המשפטי, מר בר-זכאי, שאין הגבלה לגבי חברי הכנסת חדשים והם יכולים לדרוש את החומר במידה והוא נמצא - אני מקבל זאת ברצון.

אינני חושש מכך שחברי הכנסת ימלאו את בתייהם בספרים של אלפי לירות. (א) האשה לא נותנת להכניס כל כך הרבה חומר הביתה; (ב) צריך ארון מיוחד לספרים; (ג) צריך לשכור חדר כדי למלא בו הספרים. אם ימצא חבר הכנסת אחד שידרוש את כל הפרסומים יגיע לו פרס עבור כך.

מה לגבי חברי הכנסת לשעבר שפתאום הפסיקו לשלוח אליהם את הפרסומים? חברי הכנסת לשעבר הם נכס ציבורי ואיננו צריכים להוציא מידם את הזכאות לקבל פרסומי ממשלה. אני מבקש שנתקן סעיף זה ונאפשר לחבר הכנסת לשעבר המבקש פרסומים מסויימים לקבל את סבוקשו, כמובן רק אם אותו חומר מצוי במלאי. מדוע לקפח אותם? אני בדעה שנתקן את הסעיף המחוייב תיקון ונאפשר לחברי הכנסת לשעבר שקיבלו עד כה פרסומים להמשיך ולקבלם.

בסך הכל, זכויות חברי הכנסת אינן כל כך גדולות ורחבות בהשוואה לזכויות חברי הכנסת בפרלמנטים אחרים בעולם, שננהג בזכויותינו בצרות עין.

נבקש מהיועצים המשפטיים לנסח
החלטה, כי נצטרך לתקן את ההחלטה.

היו"ר י. ישעיהו:

תיקון ההחלטה יקבע:

(א) פירוש לחוק חסינות חברי הכנסת,
זכויותיהם וחובותיהם, אשר משמעותו תהיה: אם חבר הכנסת הנוכחית מבקש
חומר מכל התקופות, אם החומר מצוי - יש לתת לו מבוקשו.

(ב) לגבי חברי הכנסת לשעבר הניסוח
יהיה ליברלי: אם חבר הכנסת לשעבר מבקש חומר והחומר מצוי - יש לתת לו.

אני מבקש שהיועצים המשפטיים
ינסחו נוסח ויביאוהו לישיבה הבאה לאישור הוועדה.

הישיבה נועלה בשעה 10.05.